

ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ 21 & ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ, Π. ΦΑΛΗΡΟ

ΤΗΛ-FAX: 210 9851164, www.neapaideia.edu.gr , E-mail: info@neapaideia.edu.gr

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25 ΜΑΪΟΥ 2012

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡ. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A1.** Τρία γνωρίσματα της γραφής του Καβάφη είναι η πεζολογία, η ιδιότυπη γλώσσα και η χρήση συμβόλων. Πιο συγκεκριμένα το ύφος του Καβάφη είναι πεζολογικό ιδιαίτερα στους τρεις πρώτους στίχους. Ο Καβάφης συνήθως αποφεύγει τις ποιητικές συμβάσεις της εποχής του. Γράφει σε ελεύθερο, ανισοσύλλαβο, ανομοιοκατάληκτο στίχο. Χρησιμοποιεί ιδιότυπη γλώσσα, μίγμα καθαρεύουσας και δημοτικής όπως είναι οι λέξεις «εγκαρτέρησι», «κάμνουνε», «ξέρεις», «φέρε» και η φράση «εις σε προστρέχω». Ως προς τη χρήση συμβόλων παρατηρούμε ότι η λέξη «φάρμακα» συμβολίζει τη δυνατότητα που δίνει το ποίημα μέσω της φαντασίας και του λόγου στον ποιητή να ξεπεράσει τη μελαγχολία του.
- B1.** Ο εκτενής τίτλος του ποιήματος μας προϊδεάζει σχετικά με το περιεχόμενό του και μας παρουσιάζει το ποιητικό πρόσωπο στο πλαίσιο του χρόνου και του χώρου. Ωστόσο, ο Ιάσων Κλεάνδρου είναι υποθετικό πρόσωπο, η Κομμαγηνή ανύπαρκτο πια κράτος, το 595 μ.Χ. έτος τυχαίο. Απομένει λοιπόν η μελαγχολία να αποτελεί τη μόνη πραγματικότητα του τίτλου και ανταποκρίνεται στον Καβάφη. Ο ποιητής βέβαια θα μπορούσε να εξομολογηθεί άμεσα τον καημό του, αφαιρώντας το ιστορικό άλλοθι χρόνου και χώρου του τίτλου, καθώς και το φανταστικό πρόσωπο που πλάθει, κρατώντας για τίτλο απλώς αυτό το Μελαγχολία ποιητού. Όμως υπάρχουν κάποιοι λόγοι, για τους οποίους ακολουθείται αυτή η ποιητική επιλογή, αφού ο ποιητής:
- θέλει να αποστασιοποιηθεί από το δικό του πρόβλημα, να το αντιμετωπίσει σαν ξένο και έτσι να φανεί ότι το περιγράφει πιο αντικειμενικά
 - θέλει να το παρουσιάσει πιο συγκεκριμένο και αληθινό, επομένως να κάνει πιο πειστική τη θέση του, κάνοντας αναφορά σε πρόσωπο έστω και ανύπαρκτο ιστορικά
 - θέλει μέσα από τον τίτλο και το ιστορικό περίβλημα να αποκτήσουν διαχρονικότητα και καθολικότητα και η γήρανση του σώματος και της μορφής και η αντίστοιχη θλίψη και θεραπευτική ιδιότητα της ποίησης.

Αξίζει να σημειωθεί η χρήση της ιδιότυπης στίξης καθώς με την άνω τελεία θέλει να δώσει έμφαση στο χρόνο και να διασφαλίσει έτσι για το ποίημά του διαχρονικότητα.

B2. Στο ποίημα είναι έντονη η παρουσία εκφραστικών μέσων που έχουν κυρίως ως στόχο να επιτευχθεί η επικοινωνία του ποιητή με την «Τέχνη της Ποίησης» :

- Η υπολλαγή, που εμπεριέχει και δύο μεταφορές: πληγή από φρικτό μαχαίρι (υπολλαγή: αντί φρικτή πληγή από μαχαίρι – μεταφορές: πληγή, μαχαίρι). Εδώ ο ποιητής δίνει έμφαση τον πόνο που προκαλούν τα γηρατειά, τα οποία και αποδίδονται με τον όρο μαχαίρι.
- Η προσωποποίηση: προσωποποιούνται η Ποίηση, η Φαντασία, ο Λόγος για να μπορέσει ο ποιητής να επικοινωνήσει άμεσα με την ποίησή του, δίνοντάς της ιδιαίτερη σημασία και δυναμική .
- Η αναστροφή και παράλληλα το υπερβατό: νάρκης του άλγους δοκιμές αντί δοκιμές νάρκης του άλγους. Δίνεται έμφαση στην προσωρινή λύση του προβλήματος των γηρατειών, αφού ο ποιητής μιλάει για νάρκωση.
- Η επανάληψη: είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι – Τέχνη της ποίησης. Η λέξη πληγή επαναλαμβάνεται τρεις φορές μέσα στο ποίημα για να τονιστεί η οδυνηρή επίδραση των γηρατειών στη μορφή και ψυχολογία του ήρωα.
- Η αποστροφή και η προσφώνηση: ...Τέχνη της ποίησης.
- Η χρήση του β' προσώπου και ο παράλληλος διάλογος με την Ποίηση (εσωτερικός μονόλογος). Ειδικά το β' πρόσωπο και η ικεσία εκφράζουν κλίμα οικειότητας του ποιητή προς την Ποίηση, ενώ η πεποίθησή του για τη δύναμή της δείχνει την εμπιστοσύνη που έχει ο ποιητής απέναντί της.

Γ1. Ο ποιητής στην προσπάθειά του να αντιμετωπίσει τη φθορά του χρόνου ζητάει τη συνδρομή της Ποίησης για να σβήσει με μαγικό τρόπο τα σημάδια του. Η Τέχνη της Ποίησης είναι το καταφύγιο του ποιητή, όπου ελπίζει ότι θα βρει παρηγοριά. Είναι πιθανό να έχει νιώσει ο ποιητής την ευεργετική επίδραση της ποίησης στο παρελθόν και τώρα να ζητάει ξανά τη βοήθειά της, καθώς τον έχει καταλάβει ο πανικός των επερχόμενων γηρατειών, της επερχόμενης ασχίμιας του σώματος. Εδώ ο ποιητής απευθύνεται στην ποίηση, προσωποποιώντας την, δίνοντας αμεσότητα και οικειότητα και την καθιστά μέτοχο του δράματος που βιώνει. Τα μέσα που προσφέρει η ποίηση για τη θεραπεία είναι η Φαντασία, η οποία οδηγεί το νου του ποιητή εκεί όπου ο νους των κοινών ανθρώπων δεν μπορεί να φτάσει, και ο Λόγος, δηλαδή ο ποιητικός λόγος, η γλώσσα, που μέσω των λέξεων αισθητοποιεί τις ποιητικές συλλήψεις.

Ωστόσο, τα φάρμακα αυτά, της ποίησης, δεν προσφέρουν ριζική θεραπεία, δεν απομακρύνουν το πρόβλημα αλλά δίνουν μια πρόσκαιρη ανακούφιση. Όμως και αυτή η συνδρομή της είναι σημαντική. Η ποίηση σε κάνει να ξεχάσεις, έστω για λίγο τον πόνο της πληγής – τη θλίψη για την ασχήμια των γηρατειών χρησιμοποιώντας την ομορφιά της. Στο κείμενο υπάρχουν τέσσερα σημεία, τα οποία μετριάζουν το απόλυτο της θεραπευτικής δύναμης της ποίησης και των θεραπευτικών μέσων της [το κάπως ξέρεις (στίχ. 5), νάρκης του άλγους δοκιμές (στίχ. 6), για λίγο (9), να μη νοιώθεται η πληγή (στιχ.9)]. Ο Καβάφης λοιπόν δεν έχει αυταπάτες. Γνωρίζει ότι το κακό της φύσης είναι αναπότρεπτο και

ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ 21 & ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ, Π. ΦΑΛΗΡΟ

ΤΗΛ-FAX: 210 9851164, www.neapaideia.edu.gr , E-mail: info@neapaideia.edu.gr

αθεράπευτο και γι' αυτό αναζητάει ουσιαστικά ένα φάρμακο παυσίπονο, για την ανακούφισή του, και όχι θεραπευτικό.

- Δ1.** Και τα δύο έργα αναφέρονται στην Τέχνη της Ποίησης. Ο Καβάφης προσωποποιεί την ποίηση για να επικοινωνήσει μαζί της ενώ ο Λειβαδίτης την παρομοιάζει με «μεγάλη αλήθεια». Επίσης οι αφηγητές βρίσκονται σε προχωρημένη ηλικία και αυτό τους προκαλεί έντονο πόνο. Η διαδικασία της φθοράς παρουσιάζεται αναπόφευκτη και παραβάλλεται με αγιάτρευτη αρρώστια της θνητής ανθρώπινης φύσης. Συγκεκριμένα, στο πρώτο ποίημα η ηλικία εντοπίζεται στο στίχο « στην ηλικία μου χιονίζει, χιονίζει αδιάκοπα», ενώ στο ποίημα του Καβάφη στον πρώτο στίχο « το γήρασμα του σώματος και της μορφής μου». Ο πόνος αναφέρεται στο στίχο « κανείς ... πόνου μου» στο πρώτο ποίημα, ενώ στο δεύτερο η αίσθηση του πόνου είναι έκδηλη στα εξής σημεία: «πληγή από φρικτό μαχαίρι, νάρκης του άλγους δοκιμές, να μη νοιώθεται η πληγή». Βέβαια ο καθένας αντιμετωπίζει διαφορετικά τον πόνο του. Στο ποίημα του Καβάφη ζητείται η συνδρομή της Τέχνης της Ποίησης για παρηγοριά έστω και αν αυτή γνωρίζει ότι θα είναι πρόσκαιρη και περιστασιακή. Αντίθετα, ο Τ. Λειβαδίτης είναι απογοητευμένος όσον αφορά στην αντιμετώπιση του πόνου « κανείς δεν μπορεί να με βοηθήσει στον πόνο μου». Ο Καβάφης, στο έργο του, κρύβεται πίσω από το προσωπείο του Κλεάνδρου ενώ ο Λειβαδίτης, ήδη από τον τίτλο, μας αποκαλύπτει ότι το έργο του πρόκειται για μια αυτοβιογραφία. Ο Λειβαδίτης θεωρεί ότι η ποίηση είναι « σα μια μεγάλη αλήθεια, που την ανακαλύπτεις ύστερ' από χρόνια όταν δεν μπορεί να σου χρησιμέψει πια σε τίποτα», ενώ ο Καβάφης της αποδίδει θεραπευτική δύναμη. Απόπειρες νάρκωσης του πόνου με τη Φαντασία και το Λόγο.